

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет інформаційних технологій, обліку та фінансів

Кафедра фінансів і кредиту

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ЗАЄЦЬ Ігор Ігорович

УДК 336.71 (477)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

«Банківська система України: стан та шляхи розвитку»

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____Ігор ЗАЄЦЬ_____

Керівник роботи
СУС Юрій Юрійович
к.е.н., доцент

Житомир – 2022

Висновок кафедри фінансів і кредиту за результатами попереднього захисту:
ЗАЙЦЯ Ігоря Ігоровича

Протокол засідання кафедри фінансів і кредиту № __ від «__» грудня 2022 р.

Завідувач кафедри _____

к.е.н., професор _____ Дмитро ДЕМА
«__» грудня 2022 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти **ЗАЄЦЬ Ігор Ігорович** захистив (ла)
кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за шкалою ECTS _____

за національною шкалою _____

Секретар ЕК

_____ «__» грудня 2022 р.

Тетяна ТОВСТУХА

АНОТАЦІЯ

Заєць І.І. Банківська система України: стан та шляхи розвитку. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». – Поліський національний університет, Житомир, 2022.

У кваліфікаційній роботі визначено теоретичні та практичні аспекти функціонування банківської системи України. Проведено аналіз сучасного етапу розвитку вітчизняної банківської системи, у тому числі з врахуванням особливостей військового стану. Подано рейтинг установ банків залежно від рівня їх стійкості. Досліджено перспективи функціонування банківської системи у повоєнний період.

Ключові слова: банківська система, установи банків, активи, зобов'язання банків, депозитний портфель, Національний банк України.

ABSTRACT

Zaiets I.I. The banking system of Ukraine: condition and ways of development. – Manuscript.

Qualification work for the master's degree in specialty 072 "Finance, Banking and Insurance". – Polissia National University, Zhytomyr, 2022.

The theoretical and practical aspects of the functioning of the banking system of Ukraine are determined in the qualification work. An analysis of the current stage of the development of the domestic banking system was carried out, including taking into account the features of the military state. The rating of bank institutions is provided depending on their level of stability. The prospects of the functioning of the banking system in the post-war period are studied.

Keywords: banking system, bank institutions, assets, liabilities of banks, deposit portfolio, National Bank of Ukraine.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
Розділ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	8
Висновки до розділу 1.....	14
Розділ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО ЕТАПУ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	15
Висновки до розділу 2.....	22
Розділ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	24
Висновки до розділу 3.....	30
ВИСНОВКИ.....	31
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	33

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. За нинішніх умов банківська система України зазнала стресових подій особливо значних масштабів та функціонує в умовах невизначеності майбутніх подій, мінливості ринку, загроз блекауту. Вказане зв'язується насамперед, з війною в Україні, починаючи з 24 лютого 2022 року, проте окремі залишкові наслідки мають місце через обмеження, пов'язані з пандемією Covid-19. Ці особливості функціонування ринку мають негативний вплив на реалізацію планів реформування вітчизняної банківської системи, активізацію кредитування економіки, діджиталізацію банківництва. Незважаючи на вказане та існування ряду інших стримуючих факторів розвитку вітчизняної фінансової системи, пріоритетами залишаються потреби удосконалення банківських процесів при належним чином організованій банківській системі.

Дослідження особливостей та умов функціонування банківської системи мали своє відображення у працях В. І. Міщенко, В. М. Гейця, А. М. Мороза, М.І. Савлука, І. І. Д'яконової, А. С. Гальчинського, О.В. Дзюблюка, А. В. Шаповалова. У той же час існують особливості функціонування установ банків у нинішніх умовах, що потребує розгляду організації банківської діяльності на принципах ефективності та наукової обґрунтованості врахування можливих військових загроз.

Мета та завдання роботи. Метою кваліфікаційної роботи є теоретичне та методичне обґрунтування подальших перспектив розвитку банківської системи за умов сьогодення.

Вказана мета дослідження реалізувалася за рахунок вирішення наступних завдань:

- розгляд теоретичних аспектів функціонування банківської системи України;
- проведення аналізу історичних етапів становлення банківської системи України та їх характеристики;

- здійснення аналітичних досліджень динаміки банківських установ в Україні, їх доходів, витрат та фінансових результатів;
- оцінка структури активів та зобов'язань банківських установ;
- проведення прогнозних розрахунків величини сукупних активів установ банків на перспективу;
- виявлення актуальних у повоєнний період чинників розвитку банківської системи.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти перспектив покращення розвитку банківської системи України. **Об'єктом дослідження** є процес розвитку банківської системи.

Методи дослідження. Дослідження проблем сучасного та перспектив подальшого розвитку банківської системи здійснювалося за допомогою наступних методів: діалектичного – при дослідженні особливостей формування та функціонування банківської системи; статистичних – при оцінці стану розвитку банківської системи; порівняння, узагальнення та прогнозування – задля оцінки можливих перспектив розвитку вітчизняної та зарубіжних банківських систем; при формуванні висновків та пропозицій дослідження застосовувався абстрактно-логічний метод.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що здійснено розрахунок прогнозних значень загальних активів установ банків на перспективу.

Перелік публікацій автора за темою дослідження. Окремі елементи дослідження кваліфікаційної роботи мали апробацію на таких науково-практичних конференціях:

- Забезпечення якості банківських послуг як перспективний напрям функціонування банківської системи України – опублікована у збірнику VI науково-практичної студентської конференції «Фінансове забезпечення економіки» (20 червня 2022 р., м. Житомир, Поліський національний університет);
- Окремі аспекти функціонування банківської системи України в умовах війни – опублікована у збірнику науково-практичної конференції

«Студентські наукові читання: 2022» для здобувачів факультету інформаційних технологій, обліку та фінансів за матеріалами I туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт (30 листопада 2022 р., м. Житомир, Поліський національний університет);

- Ризики функціонування банківської системи України в умовах війни – опублікована у збірнику Міжнародної науково практичної конференції «Актуальні проблеми економіки, фінансів, менеджменту і права» (2 грудня 2022 р. м. Житомир, Центр фінансово-економічних наукових досліджень).

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, списку використаних джерел (44 найменування) та додатків. Основний текст кваліфікаційної роботи викладено на 27 сторінках комп'ютерного тексту, який включає 6 таблиць, 6 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Належним чином організована та ефективно функціонуюча банківська система є одним із фундаментів забезпечення необхідного рівня державного економічного розвитку. Це можна обґрунтувати тим фактом, що установи банків виступають свого роду транзитною (сполучною) ланкою між окремими економічними секторами та сферами суспільної діяльності, через яку здійснюється рух фінансових ресурсів. Саме банківські установи, об'єднані в ефективно функціонуючу систему, виступають у якості джерела інвестицій в економіку країни.

Потреби в забезпеченні функціонування та подальшого ефективного розвитку банківської системи визначаються такими передумовами (причинами):

- необхідністю здійснення суспільного нагляду і регулювання банківської діяльності, забезпечення сталості грошей і стабільності роботи всіх банків;
- забезпечення збалансованості попиту і пропозиції на грошовому ринку і в кожному його секторі [2, с. 18].

При цьому має місце окреме судження стосовно необхідності поєднання власних амбіцій банківських установ стосовно прибутковості діяльності та існуючими вимогами та потребами суспільно-економічної системи держави.

У нормативно-правових актах України відсутнє економічне визначення поняття «банківська система». Має місце лише визначення її складових елементів. Зокрема, у Законі України «Про банки і банківську діяльність» у статті 4 вказано, що «Банківська система України складається з Національного банку України та інших банків, а також філій іноземних банків, що створені і діють на території України відповідно до положень цього Закону та інших законів України» [30].

Окремі дослідники подають визначення досліджуваного терміну за інституціональним та системним принципами. Так інституціональний принцип вказує на існування сукупності структурних елементів банківської системи, причому дискусійним є питання стосовно включення до її складу не тільки банківських, а і небанківських установ. Системний підхід трактування категорії передбачає наявність взаємопов'язаних елементів чи відповідних відносин, які функціонують за окремими системними принципами, мають систему регулювання та саморегулювання, підпадають впливу макроекономічних та мікроекономічних чинників тощо [20, с. 31-32].

Більше схиляючись до необхідності розгляду поняття «банківська система» у якості системи взаємопов'язаних елементів, вважаємо найбільш ґрунтовним визначення, яке подає В.С. Стойка: «банківська система – це складна самоорганізована та динамічна система, яка включає всі банки країни, діяльність яких законодавчо регламентована і спрямована на обслуговування потреб економіки та суспільства, а також дотримання своєї внутрішньої стабільності» [36]. При цьому банківська система має взаємодіяти з іншими сферами та ланками фінансової системи держави, враховувати інтереси інших суб'єктів, а не формувати свою діяльність на засадах максимізації виключно своєї прибутковості.

У процесі формування сучасного стану банківської системи України мали місце окремі етапи її становлення, які постійно виступали як об'єкт дослідження вітчизняних науковців (табл. 1.1). При цьому в дослідження не були включені етапи формування банківської системи, що зачіпали їх функціонування у складі колишнього СРСР, які розглядалися вченими як окремі етапи формування [2; 6; 27; 28]. Наша аргументація полягає у тому, що характеристика даного етапу формування більшою мірою стосується процесів реформування банківської системи СРСР, хоча підвалини організації української банківської системи мали місце ще при існуванні радянської імперії.

Банківська система реалізується через виконання окремих функцій, які вчені поділяють на такі:

Таблиця 1.1

Етапи формування і розвитку банківської системи України

Період	Характеристика
I етап 1991–1992 рр.	Збільшення кількості установ банків, поява банківського законодавства, апробація НБУ перших монетарних інструментів
II етап 1992–1993 рр.	Створення за рахунок перетворення держбанків в АТ нових комерційних банків із залученням приватного капіталу, поява невеликих («кишенькових») банків, діяльність яких орієнтувалася на отримання інфляційних прибутків
III етап 1994–1996 рр.	Активізація регуляторної діяльності НБУ, скорочення кількості банків через банкрутство, грошова реформа
IV етап 1997–2001 рр.	Поява іноземного капіталу в банківській системі, обмеження валютних прибутків банківських установ через впровадження норми обов'язкового продажу валюти, процеси оптимізації банківської системи у аспекті законодавчого регламентування її дворівневої структури
V етап 2002–2008 рр.	Розширення асортименту банківських послуг, стабільність банківського сектору, виокремлення великих комерційних банків, зростання довіри населення до банків та відповідне зростання депозитного портфеля
VI етап 2009–2014 рр.	Зменшення банківської активності через світову кризу, падіння валютного курсу, зниження банківського попиту населення, впровадження НБУ політики підтримки банківського сектору та захисту прав вкладників, вплив агресії росії на безпечність банківської справи
VII етап 2015–2019 рр.	Зменшення питомої ваги іноземного капіталу, скорочення кількості банківських установ, затвердження реформування банківського сектору з орієнтацією на зарубіжний досвід, впровадження режиму інфляційного таргетування, націоналізація найбільшого із комерційних банків з метою недопущення краху усієї системи банківництва
VIII етап 2020–2021 рр.	Організація банківської діяльності в умовах обмежень пандемії Covid-19, поширення цифрових банківських послуг, оптимізація відділень банківських установ
IX етап нинішній	Суцільна зміна діяльності установ банків внаслідок військової агресії росії, втрата матеріальних активів банків, падіння платоспроможного попиту населення, впровадження роботи з врахуванням насамперед безпеки працівників та клієнтів, загроза блекауту, посилення участі у фінансуванні бюджетного дефіциту

Джерело: узагальнено за даними [2; 6; 27; 28]

- емісійно-регулююча, або функція створення і регулювання грошової маси – забезпечує можливості банківської системи стосовно створення

грошових агрегатів та зміни їх співвідношення, виходячи із наявного попиту і пропозиції на гроші на ринку;

- трансформаційна – здійснення посередницьких послуг установами банків, на які мають попит інші суб'єкти фінансової системи;
- стабілізаційна – здійснення ефективного банківського нагляду за ситуацією на грошовому ринку, та за платоспроможністю клієнтів [2, с. 20; 41, с. 15].

Вказані функції банківської системи реалізуються виключно на законодавчій основі, так як окремі закони та нормативно-правові акти регулятора суворо визначають усі аспекти діяльності окремих банківських інститутів та банківської системи загалом. Серед функцій найважливішою за своїм призначенням вважають функцію «здатність впливати на кількість грошей в обігу відповідно до потреб економіки. Кожен окремий банк здійснює емітування платіжних засобів. В межах банківської системи ця здатність є більш суттєвою та масштабнішою. Емітування платіжних засобів має значний вплив на стабільність грошової маси та на ефективність виробництва й обігу товарів» [2, с. 21].

Банківська система України існує із врахуванням основних (базових) принципів функціонування банківських систем, які нині є дещо скоригованими відповідно до умов воєнного стану: економічної самостійності; законності (легальності); незалежності від органів державної влади; відповідальності за своїми зобов'язаннями; дотримання нормативів регулятора; свобода вибору установ банків для клієнтів тощо [32]. Проте, на думку дослідників, основною рисою функціонування банківської системи України виступає забезпечення принципу збереження довіри клієнтів, що формуватиме безперервність попиту і пропозиції на ринку банківських послуг [32].

Саме з метою забезпечення дотримання вказаного принципу, поряд із метою забезпечення стійкості установ банків Нацбанком, починаючи з реформ 2015 р., було впроваджено ряд заходів пов'язаних із необхідністю виконання банками вимог стосовно ліквідності, нормативів величини власного капіталу

банку, інших показників. Це дозволило створити запас фінансової міцності банківської системи, що дозволило забезпечити ефективне її функціонування в умовах війни з росією.

Крім того, відразу із введенням військового стану в Україні Нацбанком було введено певні обмеження, відповідно до Постанови Правління Національного банку України № 18 від 24.02.2022 року «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану» [31]. Дані обмеження стосувалися наступних положень:

- призупинення ринкової роботи валютного ринку з фіксацією валютного курсу станом на 24 лютого 2022 року;
- запровадження обмежень на зняття готівки з рахунків клієнтів не більше 100 тис. грн на день у національній валюті (крім випадків, пов'язаних із необхідністю виплати заробітної плати та соціальних виплат для працівників) та повної заборони на зняття іноземної валюти, крім підприємств, що мають відповідний спеціальний дозвіл НБУ або виконують військово необхідні завдання Кабміну;
- запровадження мораторію на здійснення транскордонних валютних платежів;
- призупинення видачі електронних грошей, з одночасним припиненням обслуговування електронних гаманців;
- повна зупинка банками видатків на користь резидентів росії [31].

Окрім вказаного, було запровадження режим «кредитних канікул» для осіб, які через бойові дії не мали змоги погашати свої зобов'язання перед установами банків, які влітку 2022 р. були анульовані.

За наявності воєнної, політичної нестабільності, нестійкої економіки з досить великим рівнем інфляції, падінням величини ВВП стійкі позиції банківської системи сприятимуть зменшенню негативних наслідків впливу окремих факторів на національну економіку.

Ефективне функціонування банківської системи України залежить від окремих чинників макроекономічного та політичного характеру. Нами

виокремлено чинники впливу, які здебільшого мають негативний вплив (рис. 1.1).

Рис. 1.1 Чинники стримування ефективного розвитку банківської системи України

Джерело: сформовано і доповнено [8]

Враховуючи актуальність сучасного стану розвитку України та її фінансово-економічної системи, основним фактором негативного впливу на ефективний розвиток банківської системи виступає «чинник війни», так як при цьому порушуються всі фінансово-економічні зв'язки, властиві для ринкової економіки, а також часто змінюється вектор діяльності суб'єктів до рівня збереження життя персоналу та майна. Тобто забезпечення прибутковості стоїть далеко не на першому плані.

Імпортозалежність вітчизняної економіки має основний вплив на стабільність валютного курсу та пов'язані з нею аспекти банківництва. Аналогічний вплив має і фактор сировинного характеру вітчизняного експорту.

Економічні процеси, які знаходяться в тіні потребують як правило, зростання обсягів готівкового обігу грошей, що зменшує величину банківських ресурсів. Певного впливу мають також при цьому викривлення фінансової звітності окремих суб'єктів, що має негативний вплив при оцінці можливих ризиків руху позичкового капіталу.

Фактор політичного впливу на ефективність банківської системи реалізується в основному у «доларизації» економіки, так як при сценарії політичної нестабільності населення надає перевагу формування заощаджень в іноземній валюті. Дослідники вказують на існування певної залежності між зростанням валютного курсу у період політично- кризових явищ в Україні та величиною фінансових результатів установ банків [8, с. 29]. Окрім вказаного, можливі варіанти добровільного чи «добровільно-примусового» виходу банківського капіталу з ринку.

Стосовно фактору, пов'язаного з недоліками в організації грошово-кредитних відносин в державі, то доцільно виокремити наступні: недоліки в реалізації відсоткової політики НБУ; несприйняття суб'єктами монетарних підходів до інфляційного таргетування; відсутність чітких програм підтримки стимулювання реального сектору економіки тощо.

Висновки до розділу 1

Встановлено, що банківська система України є дворівневою, що визначено у національному законодавстві. При цьому відсутнє визначення банківської системи у нормативно-правових актах. Банківську систему слід визначати як складну самоорганізовану та динамічну систему, яка включає всі банки країни, діяльність яких законодавчо регламентована і спрямована на обслуговування потреб економіки та суспільства, а також дотримання своєї внутрішньої стабільності.

Виокремлено наявність факторів негативного впливу на ефективність функціонування вітчизняного банківської системи, особливої актуальності серед яких має фактор запровадження військового стану.

Досліджено, що період формування банківської системи України не можна вважати завершеним, так як внаслідок війни кардинально змінені умови діяльності суб'єктів, у тому числі суб'єктів банківської сфери.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО ЕТАПУ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

На відміну від загальних економічних тенденцій банківська система показала здатності бути стійкою до нинішніх умов. Установи банків є ліквідними, забезпечують безперебійний режим роботи навіть за умов планових чи аварійних відключень електроенергії, створюють умови для кредитування фізичних та юридичних осіб, зростання депозитів, а також здійснюють відновлення діяльності територіальних відділень при звільненні від окупації [39, с. 45]. Крім того, банки України являються також важливим джерелом інвестування грошей для економічного сектору держави, виконуючи функції перерозподілу вільних фінансових ресурсів суб'єктів.

Починаючи з кризи 2014 р., після реформ грошово-кредитного регулятора 2015 р., кількість установ банків має постійну тенденцію до скорочення. (рис. 2.1).

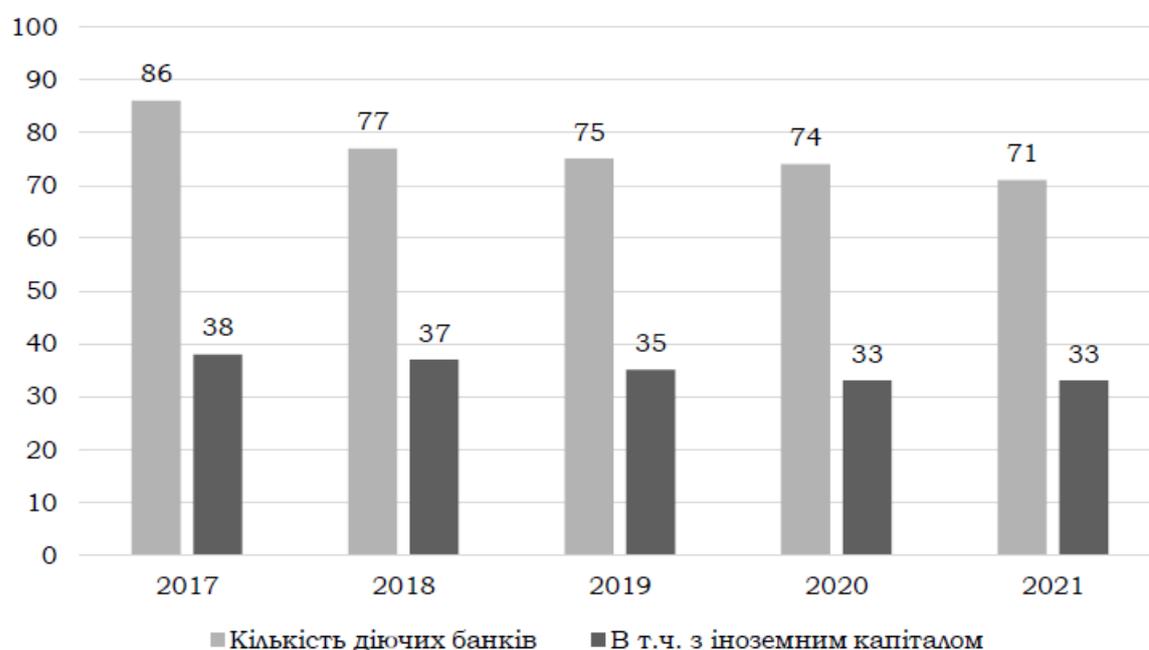

Рис. 2.1 Кількість діючих установ банків України

Джерело: побудовано за даними [23].

Відмітимо, що кількість установ банків, які функціонували у період 2017-

2021 рр. скоротилася на 15 одиниць, у т.ч. за рахунок 5 банків з іноземним капіталом у структурі.

Протягом місяців війни кількість банків України скоротилася (додаток А). Відразу від початку ведення повномасштабної війни кількість банківських установ скоротилася на 2 одиниці порівняно з показником на кінець січня 2022 р. – за рахунок припинення діяльності банків з іноземним капіталом. За період лютого-жовтня 2022 р. кількість банків зменшилася на 4 одиниці. Крім того, окремого скорочення відділень банківських установ зафіксовано за територіями, де велися чи ведуться бойові дії. «З першого дня війни банки вимушено скоротили діяльність відділень на територіях, де існувала загроза безпеці персоналу. На початку березня в зоні ведення бойових дій або поблизу неї працювало лише 21% відділень системно важливих банків, а загалом в Україні – 60%» [12].

За даними Нацбанку частка державних банків територій, де ведуться бойові дії, за підсумками 9 місяців 2022 р. склала 53,2 % (додаток Б). Відповідно до аналітичних даних, питома вага відділень держбанків на небезпечних для діяльності територіях залежить певною мірою від масштабів бойових дій. Так, у регіонах, де висока частка окупації, частка функціонуючих відділень банківських установ з державним капіталом знаходиться у межах від 61,4 % до 91,3 %. Стосовно банків з приватним чи іноземним капіталом, то ситуація є протилежною. «Частка функціонуючих відділень державних банків на ризикових для діяльності територіях варіюється залежно від ступеню ризику, а саме – масштабів бойових дій цих територій. Зокрема, у регіонах, де висока частка окупації російськими військами, частка функціонуючих відділень банківських установ з державним капіталом знаходиться у коридорі від 61,4 % (Херсонська область) до 91,3 % (Луганська область). Стосовно регіонів, які мають невеликі території бойових дій, то відповідна питома вага держбанків становить 46,4 % (Запорізька область) та 47,7 % (Харківська область)» [38, с. 107].

Одним із найголовніших показників успішності будь-якого суб'єкта в

умовах ринкової економіки виступає фінансовий результат його діяльності. Для сфери банківництва збільшення фінансових результатів також виступає одним із основних мотивів ведення бізнесу навіть в умовах війни. Зростання позитивних фінансових результатів діяльності банку забезпечуватиме стійке фінансове положення банку на ринку, відобразить його надійність для вкладників та інвесторів, виступатиме джерелом формування резервних фондів і загалом надасть можливостей для покращення якості банківських послуг установою банку (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Доходи, витрати і фінансові результати діяльності банків України, млн. грн.

	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.
Доходи	178054	204554	243102	250171	273863
Витрати	204545	182215	184746	210445	196467
Фінансові результати	-26491	22339	58356	39727	77396

Джерело: побудовано за даними [21]

Протягом періоду дослідження відмітимо, що доходи установ банків збільшилися на 95,8 млрд. грн, або на 53,8 %. При цьому тенденція збільшення доходів є постійно зростаючою. Стосовно витрат діяльності банківських установ, то у період 2017-2021 рр. тенденція зміни є перемінною, а сума витрат скоротилася на 4%. Фінансовий результат діяльності банків, починаючи із підсумків 2018 р. є позитивним, проте, скоротився на 18,6 млрд. грн. у 2020 р. порівняно із 2019 р., що пов'язується із карантинними обмеженнями, запровадженими внаслідок пандемії Covid-19. Протягом 2021 р. прибуток банків зріс майже вдвічі – на 94,8 %.

Дані стосовно доходів, витрат та фінансових результатів банків України у період війни наведено у додатку В. У перші місяці війни – у період березень-червень 2022 р. зафіксовано падіння фінансових результатів з показника 9,9 млрд. грн прибутку до 4,7 млрд. грн збитків. При цьому найбільшій суми збитків банківська система України зазнала за підсумками квітня-місяця. У

подальшому, комерційні банки певною мірою адаптувалися до воєнних умов банківництва, що дозволило отримати прибуток за підсумками 10 місяців 2022 р. у сумі близько 11 млрд. грн.

За даними Національного банку України «банки успішно впоралися з першими викликами війни: вони продовжують діяльність та надають якісні послуги там, де це можливо. Безперебійно працює система електронних платежів та переказів. Це зберігає довіру клієнтів до фінустанов та знижує ризики ліквідності. Однак понесені банками втрати, оцінки яких поки що попередні, негативно позначаються на їхній рентабельності та капіталі. Збитки можуть зростати через тривалий ефект від реалізації окремих операційних ризиків» [12].

Проводячи аналіз структури активів банківських установ, відмітимо, що банки надають перевагу розміщенню коштів за чотирма основними напрямками (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Структура активів установ банків України, %

Період	Готівка	Кошти у НБУ та інших банках	ОВДП	ДС НБУ	Кредити суб'єктів госп-ння.	Кредити фізосіб	Інші
31.12.2018	3,5	11,0	29,8	4,6	34,7	8,4	8,1
31.12.2019	3,8	15,0	24,5	10,2	27,8	9,5	9,1
31.12.2020	4,0	14,2	31,7	9,0	23,9	8,2	9,0
31.12.2021	3,7	13,0	28,6	10,4	26,3	9,8	8,2
31.03.2022	4,2	12,5	28,9	7,2	28,8	10,2	8,2
30.06.2022	3,1	15,6	26,9	9,3	26,8	8,7	9,5
30.09.2022	4,0	17,6	25,1	11,9	26,0	7,1	8,3

Джерело: сформовано за даними [24]

Серед переважаючих джерел розміщення ресурсів банків виділяються 2, які у сукупності займають понад половину усіх активів: це кредити, що надаються юридичними особам, та купівля банками облігацій внутрішніх держпозик. При цьому висока питома вага коштів, вкладених в ОВДП, вказує на окремі недоліки стосовно монетарно-кредитної політики, що визначено було у попередньому розділі роботи. Банкам вигідніше вкладати кошти в облігації,

отримуючи при цьому пасивні доходи. Має тенденції до зростання частка коштів банківських установ, що зберігаються на коррахунках та у вигляді депозитних банківських вкладень.

«У III кварталі 2022 року обсяги чистих активів банків збільшилися на 7,6% завдяки державним банкам (включно з ПриватБанком). Передусім зростали кошти в інших банках та депозитні сертифікати НБУ. Разом з тим, за фіксованим на початок кварталу курсом чисті активи дещо знизилися (-0.4%), а кошти в інших банках – впали (-5.4%)» [25, с. 4].

Аналітичні дані щодо структури зобов'язань вітчизняних банків наведено у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Структура зобов'язань установ банків України, %

Період	НБУ	Кошти суб'єктів госп-ння	Кошти фізосіб	Міжбанк та МФО	Кошти бюджету	Інші
31.12.2018	1,2	35,7	42,2	13,4	1,2	6,3
31.12.2019	0,6	40,6	42,7	8,4	0,9	6,8
31.12.2020	3,8	42,2	42,3	6,1	0,6	4,9
31.12.2021	5,3	44,5	40,4	5,0	0,5	4,3
31.03.2022	7,1	40,5	43,6	3,9	0,5	4,5
30.06.2022	4,8	42,1	43,4	3,4	0,5	5,9
30.09.2022	3,4	42,8	44,0	3,6	0,5	5,7

Джерело: сформовано за даними [24]

Основну частку у зобов'язаннях банків займають зобов'язання перед фізичними та юридичними особами. У структурі зобов'язань у довоєнний період (станом на початок 2022 р.) переважали зобов'язання перед суб'єктами господарювання – 44,5%. За III квартали 2022 р. частка залучених коштів фізичних осіб у структурі зобов'язань зросла з 40,4 % до 44,0%. Існують тенденції до зменшення питомої ваги зобов'язань за залученими коштами НБУ, міжбанку та бюджетних зобов'язань.

Враховуючи частку у сукупних зобов'язаннях банків (86,8%), вважаємо за доцільне провести аналітичні дослідження щодо динаміки депозитів фізичних і юридичних осіб (рис. 2.2).

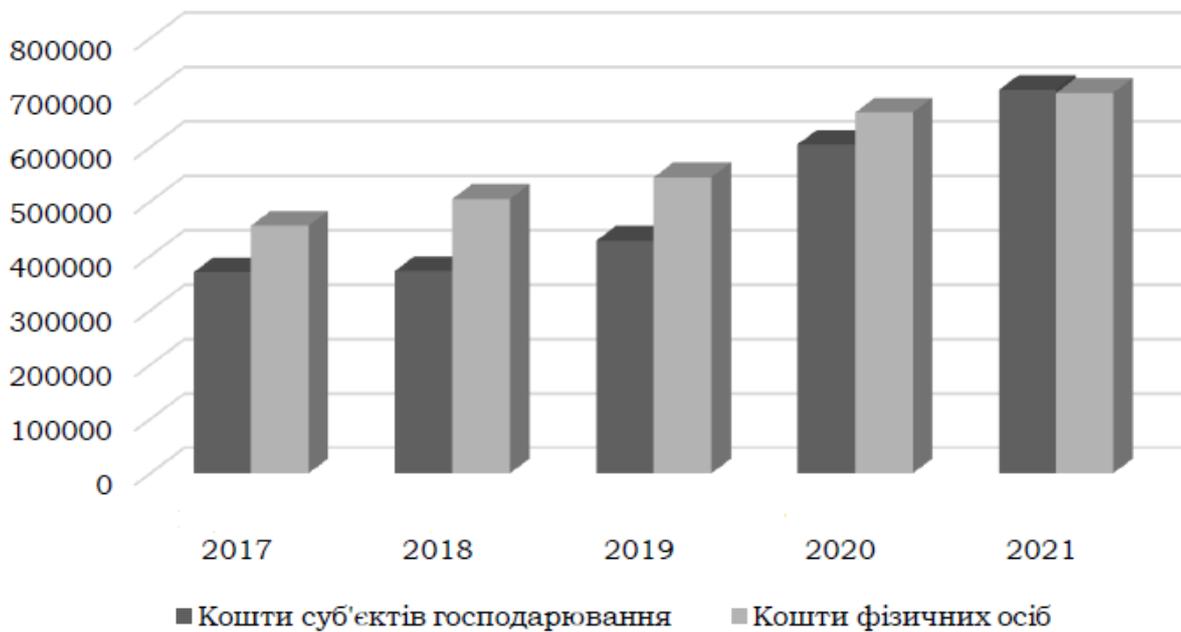

Рис. 2.2 Динаміка депозитного портфелю банків України, млн. грн.

Джерело: побудовано за даними [24].

Відмічаємо позитивні зрушення стосовно зростання довіри фізичних осіб-вкладників установ банків після краху банківської системи 2014-2015 рр. У період 2017-2019 рр. депозити населення зростали більшими темпами ніж депозитні вкладення суб'єктів господарювання, що пояснюється бажанням юридичних осіб спрямовувати вільні кошти на розширення виробництва. Для фізичних осіб зростання банківських вкладень становить певний індикатор росту фінансового благополуччя домогосподарств, що є позитивним явищем. Як вказує Нацбанк «за III квартал 2022 року обсяги гривневих коштів населення зросли на 2.7% (31.1% р/р). Найвищі темпи зростання були в державних банках +9.2% та ПриватБанку +4%. Обсяги валютних коштів зменшились у всіх банках, крім приватних (+4.8%)» [22, с. 8]. У період 2020-2021 рр. відмічається випередження темпів зростання депозитів юридичних осіб.

Незважаючи на форму власності на грошові кошти, що є об'єктами

термінових та строкових депозитів, для установ банків важливо забезпечити належний рівень довіри вкладників. В основі цього відчутну роль відіграє рейтингування банків за різними критеріями: фінансовою стійкістю, рівнем ризику, прибутковістю тощо.

На основі даних порталу «Мінфін», який містить крім розрахункових коефіцієнтів також і думки експертів та клієнтів банківських установ, сформуємо рейтинг стійкості банків України за підсумками III кварталу 2022 р. (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Рейтинг стійкості установ банків за підсумками III кварталу 2022 р.

№	Установа банку	Загальний рейтинг	Стрес стійкість	Лояльність вкладників	Оцінка аналітиків	Місце в ранжуванні по депозитам фізичних осіб
1	АТ "Райффайзен Банк"	4,10	3,9	4,2	4,33	3
2	Укрсиббанк	3,93	4,0	3,7	4,22	7
3	Креді Агріколь Банк	3,87	3,9	3,8	3,89	11
4	АТ КБ "ПриватБанк"	3,83	3,5	3,9	4,33	1
5	Кредобанк	3,77	3,7	4,0	3,44	12
6	АБ "УКРГАЗБАНК"	3,72	3,0	4,5	4,11	9
7	АТ "Ощадбанк"	3,69	3,2	4,1	4,11	2
8	АТ "ОТП БАНК"	3,64	3,8	3,2	4,00	10
9	Універсал Банк	3,58	3,2	4,3	3,22	5
10	Укрексімбанк	3,55	3,1	3,9	3,89	8

Джерело: [33].

Серед переліку із 33 банків, включених до рейтингового списку порталу «Мінфін», які мають депозитний портфель фізичних осіб, що перевищує 1 млрд. грн., першість займає банк з іноземним капіталом «Райффайзен Банк». Доцільно вказати, що у топ-10 банків із найвищою стійкістю експертами та клієнтами включено 4 банки із державною часткою у капіталі банку.

Незважаючи на плани реформування системи державного банківництва з ціллю скорочення державної частки, державні банки все ще виступають

найбільшим гарантом стабільності та доступності банківських послуг для юридичних та фізичних осіб в умовах воєнного стану в Україні.

Висновки до розділу 2

Встановлено, що починаючи з 2014 р. кількість установ банків постійно скорочується. Певна причина такого явища становить собою відхід іноземного капіталу з вітчизняного ринку банківських послуг. Протягом війни кількість банків зазнала ще більшого скорочення, через виключення російського капіталу та пов'язаних з ним осіб з ринку, небажанням власників ризикувати власними ресурсами в умовах постійної невизначеності. Державні банки виступають певними гарантами забезпечення надання банківських послуг для клієнтів. Особливо це стосується територій, які максимально наближені до безпосередніх воєнних подій.

Визначено, що фінансовий результат банків в основному є позитивним, але чутливим до зміни усталених правил ведення банківського бізнесу через форс-мажорні обставини. Протягом 2021 р. прибуток банків зріс майже вдвічі. З початку окупації – у період березень-червень 2022 р. зафіксовано падіння фінансових результатів до збиткових значень. При цьому найбільшої суми збитків банківська система України зазнала за підсумками квітня-місяця. У подальшому, комерційні банки певною мірою адаптувалися до воєнних умов банківництва, що дозволило отримати прибуток за підсумками 10 місяців 2022 р.

Досліджено, що серед джерел розміщення ресурсів банків виділяються 2, які у сукупності займають понад половину усіх активів: це кредити, що надаються юридичними особам, та купівля банками облігацій внутрішніх держпозик. При цьому висока питома вага коштів, вкладених в ОВДП, вказує на окремі недоліки стосовно монетарно-кредитної політики. Зобов'язання ж установ банків в основному концентруються за вкладками фізичних та юридичних осіб – 86,8% усіх зобов'язань.

Вказано, що серед переліку банків, включених до рейтингового списку за стійкістю першість за займає банк з іноземним капіталом «Райффайзен Банк». Крім того, у топ-10 банків із найвищою стійкістю експертами та клієнтами включено 4 банки із державною часткою у капіталі банку.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Можливості забезпечення повоєнного розвитку економіки певною мірою залежатимуть від організації стабільної діяльності банківської системи, яка базуватиметься на визначальному, на нашу думку, принципі – повна довіра клієнтів, як резидентів, так і нерезидентів країни. Перспективи подальшого розвитку банківської системи України повністю залежать від перемоги у війні та термінів її досягнення. Кожен день бойових дій проти агресора призводить до планових та непередбачуваних витрат сфери макроекономіки, секторів юридичних та фізичних осіб, суб'єктів сфери банківської діяльності. При цьому необхідно дотримуватися головного орієнтиру сьогодення – збереження життя захисників України та населення.

Стримуючим чинником ефективного розвитку банківської системи України виступає також рівень її конкурентоспроможності, оцінка якого була актуальною у довоєнний період. «Згідно з Глобальним рейтингом конкурентоспроможності, стабільність української банківської системи є однією з найгірших у світі. Так, за даними 2016-2017 років за критерієм стабільності банківської системи (Soundness of banks) українська банківська система посідала 130-е місце» [42, с. 205].

Дослідження історичних аспектів формування, функціонування, реорганізації банківських систем окремих держав у періоди глобальної та локальних кризових явищ, подій непередбачуваного характеру дозволили виокремити окремі елементи ринкового та державного регулювання банківської системи, які можливі до застосування в Україні у повоєнний період.

Регулювання і вдосконалення функціонування банківських систем окремих держав в окремі періоди часу здійснювалися не через принципи формування цілісної політики регламентування, а визначені були певними особливостями банківської системи, що функціонувала у період кризи. Це дозволяло забезпечувати реалізацію основного принципу банківської

діяльності, а саме довіри клієнтів, з однієї сторони, а з іншої – реформувати банківську систему в аспекті стійкості до існуючих чи нових ризиків. Одним із можливих елементів «кризового» відновлення банківської системи можна застосувати досвід США стосовно страхування депозитів. Внаслідок фінансової кризи 1929-1933 рр., «при якій понад 30% усіх банків США збанкрутували, багато вкладників втратили заощадження, а довіра до банківської системи була практично втрачена. Згідно з актом Гласса-Стігалла було запроваджено систему федерального страхування депозитів. Запровадження системи страхування депозитів у США відіграло суттєве значення для системи банківського регулювання і розвитку банківського сектору в наступні десятиліття. Важливим було те, що саме система страхування депозитів, почавши діяти, суттєво знизилася панічні настрої вкладників банків, а довіра до діяльності банків – учасників Федеральної корпорації страхування депозитів – зросла» [1, с. 59]. Подібна американській структура діє і в Україні у якості Фонду гарантування вкладів, проте, ми вважаємо за необхідне створення відповідної структури страхування, заснованої на фінансуванні за рахунок іноземного капіталу та коштів держбюджету.

Необхідність застосування особливих напрямів функціонування банківської системи України у повоєнний період обумовлюється тим, що існуватиме величезний дефіцит вільних грошових коштів суб'єктів, що вимагатиме здійснення наступних заходів (рис. 3.1).

Жорсткі умови ведення бізнесу, до яких установи банків були вже пристосовані, вказують на пріоритетність подальшого розвитку «цифровізації» банківських послуг. Україна займає одне з перших місць у світі щодо поширення послуг для фізичних та юридичних осіб у дистанційному форматі із застосуванням окремих додатків, порталу державних послуг «Дія». І, незважаючи на загрози, пов'язані з кіберзлочинністю, у найближчі десятиліття попит на цифрові технології у банківській сфері буде тільки зростати. У період війни збереження можливості дистанційно управляти власними коштами на

рахунках банків дозволили уникнути панічних настроїв і відтоку капіталу особливо для клієнтів-фізичних осіб.

Внаслідок запровадження стрес-тестування установ банків ринок банківництва був майже повністю очищений від нестійких до несприятливих умов ведення банківського бізнесу суб'єктів. Так званий «банкопад» 2015-2016 рр. був необхідною вимогою очищення ринку. Вказана політика регулятора дозволила банкам вистояти у перші місяці воєнних дій та навіть нарощувати депозитний портфель. На перспективу НБУ має продовжувати політику оцінки дотримання банками нормативів, у т.ч. відповідно до вимог Базель III, які є актуальними починаючи з 2010 р.

Рис. 3.1 Перспективні напрями повоєнного розвитку банківської системи України

Джерело: власні дослідження

Одним із напрямів розвитку банківської системи України на найближчу перспективу ми вбачаємо продовження реформування сектору банківських

установ із державною часткою капіталу. При цьому необхідне врахування того, що формування регулятором грошово-кредитного ринку векторів поведінки мережі державних банків на банківському ринку забезпечуватиме і відповідні тенденції розвитку усієї банківської системи України. Тим самим держава забезпечуватиме стабільність грошово-кредитного сектору, відповідно до певного етапу розвитку, залежно від потреб реалій повоєнної відбудови економіки.

З однієї сторони, Україна визначила пріоритетом реформування системи державного банківництва з власною часткою не більше 25%, орієнтуючись на позитивний досвід функціонування банківського ринку країн Західної Європи, де часта державного сектору складає близько 30%. Така стратегічна ціль визначена у Засадах стратегічного реформування державного банківського сектору (стратегічних принципів) в редакції від 02 вересня 2020 р [11] і її реалізація дозволила б сформувати конкурентоспроможну і надійну банківську систему, що було однією з умов ефективної співпраці України та МВФ.

З іншої сторони, за нинішніх умов таке реформування слід здійснювати з особливою засторогою, оскільки змінені умови, пріоритети та можливості забезпечення показників діяльності банківських установ, у тому числі і державних. «Відповідно до стандартних рекомендацій МВФ, під час війни монетарна політика повинна мати підпорядкований характер відносно фіскальної політики та потреб фінансування» [4]. Існує велика ймовірність незацікавленості приватного банківського капіталу (особливо зарубіжного походження) в прямій чи опосередкованій участі у фінансуванні проєктів загальнонаціональної та регіональної відбудови [38].

Для усіх вказаних напрямів функціонування банківських установ у період після війни актуальним буде питання кадрового забезпечення. Велика кількість співробітників банківських установ залишаються за кордоном; крім того, потрібні працівники, які просуватимуть банківські послуги у нових форматах при відносно «депресивному ринку» з недостатнім рівнем фінансового забезпечення.

Застосуємо для прогнозування майбутніх обсягів активів установ банків метод екстраполяції тренду, за яким здійснимо побудову трендової моделі на основі кривих зростання. Це забезпечить здійснення прогнозних величин активів. Для реалізації прогнозування використаємо функцію «Лінія тренду», яка є вбудованою функцією програми Microsoft Excel пакету Microsoft Office 2013 (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Вихідні дані прогнозу активів установ банків України

Назва показника	Моделі рівняння			
	Лінійна	Експотенціальна	Поліноміальна	Степенева
Рівняння регресії	$y = 38495x + 2E+06$	$y = 2E+06e^{0,0159x}$	$y = 5552,8x^2 - 22586x + 2E+06$	
Коефіцієнт кореляції	$R^2 = 0,7568$	$R^2 = 0,7543$	$R^2 = 0,8576$	$R^2 = 0,4987$

Джерело: власні дослідження.

В основу прогнозування закладено щомісячні дані активів банків, починаючи з лютого-місяця 2022 р., так як вважаємо за недоречне здійснення прогнозування за щорічними довоєнними даними.

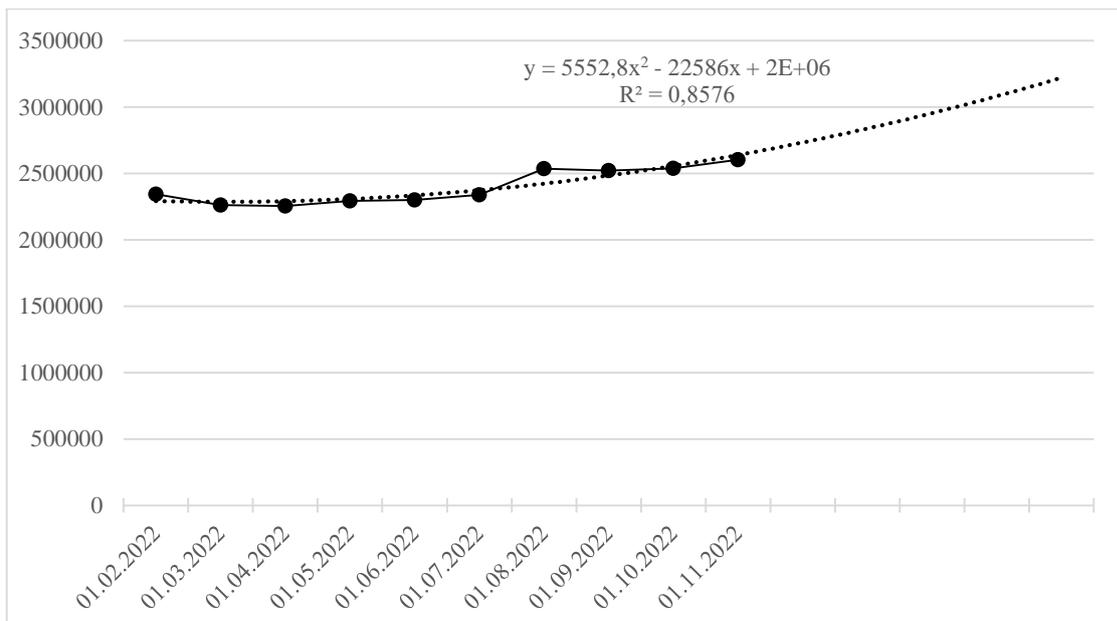

Рис. 3.2. Прогноз розміру загальних активів установ банків

Джерело: власні дослідження.

Розрахунки, наведені у таблиці 3.1, вказують на доцільність застосування рівняння поліноміальної моделі для прогнозування активів установ банків в Україні на наступні 5 місяців, оскільки відповідно до даних саме вказане рівняння характеризується найбільшим рівнем тісноти зв'язку $R^2 = 0,8576$. Моделі лінійного та експотенціального рівнянь характеризуються майже рівною величиною R^2 . Найменшу тісноту зв'язку показує степеневе рівняння.

Відповідно до прогнозу величина активів комерційних банків має тенденцію до зростання. Починаючи з березня-місяця 2023 р., розмір загальних активів установ банків буде перевищувати 3 трлн. грн. Зазначений прогноз здійснювався без врахування чинників форс-мажорного характеру, які можуть виникати в умовах військових дій.

Крім вказаного методу для забезпечення прогнозних розрахунків величини загальних активів буде здійснено прогнозування використовуючи засоби економіко-математичного моделювання. «Можливості табличних процесорів Excel значною мірою проявляються в наявних стандартних функціях. Зокрема, в практиці роботи фахівців з економіки досить часто використовуються так називані фінансові функції» [13, с. 79].

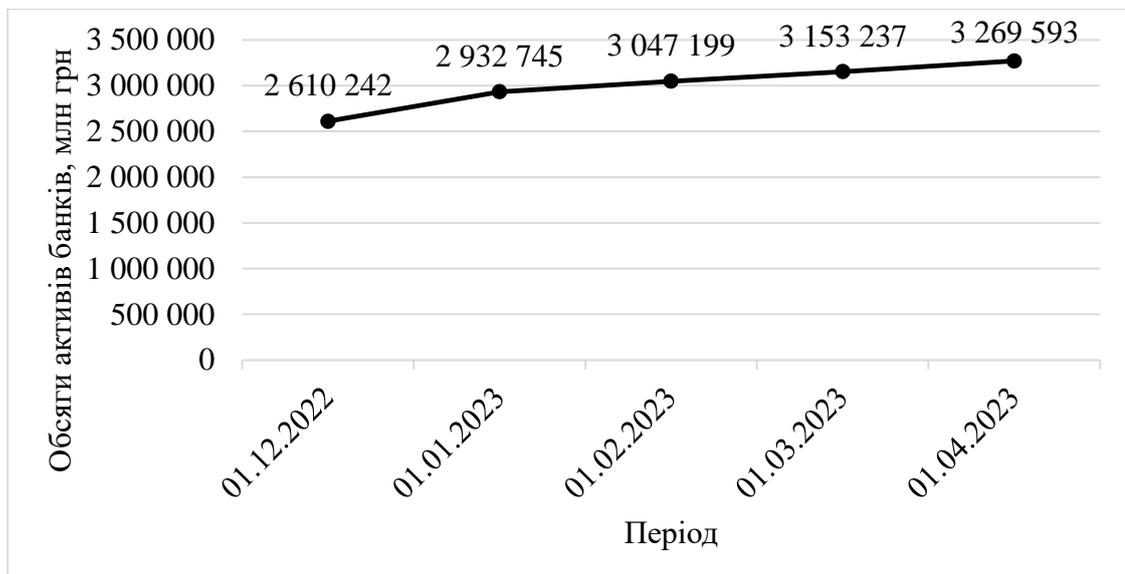

Рис. 3.3 Прогнозовані значення загальних активів установ банків України

Джерело: власні дослідження

При реалізації такого методу прогнозування буде використовувалася стандартна функція статистичного аналізу ПРiДСКАЗ, що входить до структури програми MS Excel (рис. 3.3).

Вiдповiдно до такого методу прогнозування ми вiдмiтимо, що величина загальних активiв буде перевищувати 3 трлн. грн вже з лютого 2023 р., тобто також фiксуємо позитивнi тенденцiї до зростання.

Висновки до роздiлу 3

Визначено, перспективи розвитку банкiвської системи України є залежними вiд термiнiв перемоги у вiйнi. Воєннi дiї призводять до планових та непланових витрачань грошових коштiв усiх суб'єктiв економiки, вiдсутнiсть можливостей залучення iнвестицiйного капiталу у банкiвську сферу.

Обгрунтовано напрями повоєнного розвитку банкiвської системи України, якi стосуються продовження реформування системи державної банкiвської дiяльностi, при цьому вiдмiчається необхiднiсть вiдтермiнування таких реформ через загрози вiдсутностi у першi повоєннi перiоди зацiкавленостi приватного капiталу у приватизацiї державних банкiв; забезпечення постiйного нагляду регулятора грошово-кредитних вiдносин за дотриманням встановлених нормативiв НБУ з коригуванням їх до вимог Базель III, посилення роботи у напрями подальшої дiджиталiзацiї банкiвських послуг.

Здiйснено обгрунтування перспективних показникiв величини активiв установ банкiв на перiод наступних 5 мiсяцiв. Рiзнi методи статистичного прогнозування вказують на позитивнi тенденцiї щодо зростання загальних активiв.

ВИСНОВКИ

Проведені дослідження сучасного розвитку банківської системи України та майбутніх перспектив у повоєнний період дозволяють зробити наступні висновки:

1. Встановлено, що банківська система України є дворівневою, що визначено у національному законодавстві. При цьому відсутнє визначення банківської системи у нормативно-правових актах. Банківську систему слід визначати як складну самоорганізовану та динамічну систему, яка включає всі банки країни, діяльність яких законодавчо регламентована і спрямована на обслуговування потреб економіки та суспільства, а також дотримання свої внутрішньої стабільності.

2. Виокремлено окремі фактори негативного впливу на ефективність функціонування вітчизняного банківської системи, особливої актуальності серед яких має воєнний чинник. Період реформування банківської системи України не можна вважати завершеним, так як внаслідок війни кардинально змінені умови діяльності суб'єктів, особливо дотичних до банківської сфери.

3. Відмічено постійне скорочення кількості функціонуючих банківських установ в Україні. Протягом війни кількість банків зазнала ще більшого скорочення, через виключення російського капіталу та пов'язаних з ним осіб з ринку, небажанням власників ризикувати власними ресурсами в умовах постійної невизначеності. Державні банки виступають певними гарантами забезпечення надання банківських послуг для клієнтів.

4. Обраховано, що фінансовий результат діяльності банків є позитивним, але чутливим до форс-мажорних обставин. Найбільшої суми збитків банківська система України зазнала за підсумками квітня-місяця. Комерційні банки адаптувалися до воєнних умов здійснення діяльності, що дозволило отримати прибуток за підсумками 10 місяців 2022 р.

5. Досліджено, що кредити, які надаються юридичними особам та купівля банками облігацій внутрішніх держпозик у сукупності займають понад

половину усіх активів. Висока питома вага коштів, вкладених в ОВДП, вказує на окремі недоліки стосовно монетарно-кредитної політики. Зобов'язання ж установ банків в основному концентруються за вкладями фізичних та юридичних осіб – 86,8% усіх зобов'язань.

6. Визначено, що перспективи розвитку банківської системи України є залежними від термінів перемоги у війні. Воєнні дії призводять до планових та непланових витрачань грошових коштів усіх суб'єктів економіки, відсутність можливостей залучення інвестиційного капіталу у банківську сферу.

7. Обгрунтовано напрями повоєнного розвитку банківської системи України, які стосуються продовження реформування системи державної банківської діяльності, при цьому відмічається необхідність відтермінування таких реформ через загрози відсутності у перші повоєнні періоди зацікавленості приватного капіталу у приватизації державних банків; забезпечення постійного нагляду регулятора грошово-кредитних відносин за дотриманням встановлених нормативів НБУ з коригуванням їх до вимог Базель III, посилення роботи у напрямі подальшої діджиталізації банківських послуг.

8. Здійснено обгрунтування перспективних показників величини активів установ банків на період наступних 5 місяців. Різні методи статистичного прогнозування вказують на позитивні тенденції щодо зростання загальних активів.

Список використаних джерел

1. Адамик Б. Перспективи розвитку фінансово-кредитної системи. *Наука молода*. 2012. № 18. С. 57–64.
2. Банківська система: навчальний посібник. Ситник Н.С., Стасишин А.В., Блащук-Девяткіна Н.З., Петик Л.О. ; за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 580 с.
3. Ганзюк С.М., Лінькова А.В. Особливості функціонування проблемних банків в Україні. *Молодий вчений*. 2016. № 8 (35). С. 11–14.
4. Данилишин Б. Де взяти фінансові ресурси для підтримки воєнної економіки і оборони? Економічна правда : веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/b1YIIYZ> (дата звернення 13.10.2022 р.).
5. Дзюблюк О. Актуальні проблеми розвитку банківської системи України. *Банківська справа*. 2016. № 1. С. 3–32.
6. Дудченко В.Ю. Етапи формування та сучасні проблеми розвитку банківської системи України. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць*. Суми: УАБС НБУ, 2014. Вип. 40. С. 99–109.
7. Еркес О., Калита О., Сундук Т. Банківська система України в умовах війни. *SCIENTIA FRUCTUOSA*. 2022. № 4. С. 122–133.
8. Забчук Г. Посткризове відновлення ефективності банківської системи України. *Економічний аналіз*. Тернопіль. 2019. Том 29. № 2. С. 24–32.
9. Заєць І.І. Забезпечення якості банківських послуг як перспективний напрям функціонування банківської системи України. «Фінансове забезпечення економіки» : матеріали VI науково-практичної студентської конференції (20 червня 2022 р., м. Житомир, Поліський національний університет). С. 59–62.
10. Заєць І.І. Окремі аспекти функціонування банківської системи України в умовах війни. «Студентські наукові читання: 2022» : збірник науково-практичної конференції для здобувачів факультету інформаційних технологій, обліку та фінансів за матеріалами I туру Всеукраїнського конкурсу

студентських наукових робіт (30 листопада 2022 р., м. Житомир, Поліський національний університет). С. 15–17.

11. Засади стратегічного реформування державного банківського сектору (стратегічні принципи) : схвалені Кабінетом Міністрів України 02 вересня 2020 року. URL: <https://www.mof.gov.ua/storage/files/SOB%20Strategy.pdf> (дата звернення 23.10.2022 р.).

12. Звіт про фінансову стабільність : Національний банк України. Червень 2022 року. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2022-H1.pdf?v=4 (дата звернення 17.11.2022 р.)

13. Карімов І. К. Інформаційно-обчислювальні системи в економіці : навч. посібник. Дніпродзержинськ : ДДТУ, 2013. 279 с.

14. Кількість структурних підрозділів банків (у розрізі банків) URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#1> (дата звернення 27.11.2022 р.).

15. Кузнєцова А. Я., Кліщук О. В. Теоретична концепція таргетування цінової стабільності : ревізія засадничих принципів провадження монетарного режиму. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2017. Вип. 2. С. 388–396.

16. Кузьменко О. В., Овчаренко В. О. Тенденції розвитку сучасних банківських технологій. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2019. № 2. С.98–103.

17. Лойко В.В., Павленко В.В. Банківська система України: стан та перспективи розвитку. Ефективна економіка. 2015. №9. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4447> (дата звернення 01.10.2022).

18. Макаренко Ю.П. Сучасний стан та шляхи удосконалення банківського регулювання та нагляду. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 12. С. 62–67.

19. Максимова М.В. Банківська система України: стан та проблеми. Економіка та держава. 2017. № 5. С. 56–60.

20. Мордань Є. Визначення сутності поняття «банківська система» та її елементів як об'єктів державного регулювання. Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Економічні науки. 2016. № 2 (7). С. 29–38.

21. Наглядова статистика : Доходи і витрати банків. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/files/stat/Inc_Exp_Banks_2022-12-01.xlsx (дата звернення 27.11.2022 р.).

22. Наглядова статистика : Обсяги активних операцій та частка непрацюючих активів в цілому по системі. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/files/stat/NPL_AO_2022-11-01.xlsx (дата звернення 27.11.2022 р.).

23. Наглядова статистика : Основні показники діяльності банків України. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/files/stat/Indicators_Banks_2022-12-01.xlsx (дата звернення 27.11.2022 р.).

24. Наглядова статистика: Згруповані балансові залишки (у розрізі банків) URL: https://bank.gov.ua/files/stat/Aggregation_new.zip (дата звернення 13.11.2022).

25. Огляд банківського сектору, Листопад 2022 року. Національний банк України : веб-сайт. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2022-11.pdf?v=4 (дата звернення 04.12.2022 р.).

26. Огородник В.В. Аналіз сучасного етапу розвитку банківської системи України. Проблеми системного підходу в економіці. 2017. Вип. 6(62). С. 112–117.

27. Онищенко Ю.І., Борисевич В.С. Етапи трансформації банківської системи України. Економіка і суспільство. 2016. Вип. 7. С. 805–812.

28. Орзул О.Ю. Історія розвитку банківської системи України. Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор». 2018. Випуск 6 (49). С. 113–118.

29. Павлюк О.О. Сучасні тенденції розвитку світової банківської системи. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2014. Вип. 9. Ч. 4. С. 22–25.

30. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 7 грудня 2000 року № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення 16.11.2022 р.).

31. Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану : Постанова Правління Національного банку України від 24.02.2022 № 18. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-22#Text> (дата звернення 14.11.2022).

32. Прокопенко Н.С., Мирончук В.М., Шепель І.В. Принципи функціонування банківської системи України в умовах війни. Економіка та суспільство. 2022. Випуск № 41. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/1556/1497> (дата звернення 11.11.2022).

33. Рейтинг стійкості банків за підсумками 3 квартала 2022. Мінфін. Веб-сайт. URL: <https://minfin.com.ua/ua/banks/rating/> (дата звернення 04.12.2022 р.).

34. Руда О.Л. Банківський нагляд та його вплив на банківську систему України. Агросвіт. 2022. № 5-6. С. 15–23.

35. Савелко Т.В. Банківська система як найважливіший організаційний механізм фінансової системи. Інвестиції: практика та досвід. 2011. № 23. С. 36–38.

36. Стойка В.С. Теоретичні підходи до визначення сутності банківської системи та її ролі в економіці країни. URL: <https://cutt.ly/z0AkCP6> (дата звернення 04.10.2022 р.).

37. Сус Л.В., Онищук М.О. Функціонування державних банків на ринку банківських послуг України. Наукові горизонти. 2019. № 4 (77). С. 67–76. URL: <https://doi.org/10.33249/2663-2144-2019-77-4-67-76> (дата звернення 23.10.2022 р.).

38. Сус Ю.Ю. Значення держбанків у забезпеченні теперішнього регіонального розвитку. Фінансові інструменти регіонального розвитку : VIII всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція (3 листопада 2022 року), м. Житомир Поліський національний університет. 2022. С. 105–108.

39. Сус Ю.Ю., Заєць І.І., Левченко В.А. Ризики функціонування банківської системи України в умовах війни. Актуальні проблеми економіки, фінансів, менеджменту і права: збірник тез доповідей міжнародної науково-

практичної конференції (Житомир, 2 грудня 2022 р.): у 2 ч. Житомир: ЦФЕНД, 2022. Ч. 1. С. 45–47.

40. Ткачук І. Я., Швець Н. Р. Оцінка тенденцій розвитку банківської системи України на сучасному етапі. URL: <https://naukajournal.org/index.php/ISMSD/article/view/1087> (дата звернення: 20.10.2022).

41. Холодна Ю. Є., Рац О. М. Банківська система : навчальний посібник. Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. 316 с.

42. Чайковський Я. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України в умовах глобалізації. 2019. URL: <https://cutt.ly/v0JHLvD> (дата звернення 17.11.2022).

43. Чайковський, Я. І. Проблеми та напрямки підвищення ефективності функціонування банківської системи України. Економічний аналіз. 2016. Том 23. № 1. С. 153–160.

44. Швайко М.Л., Микиша А.Д. Сучасні тенденції розвитку банківської системи України. Соціальна економіка. 2022. Вип. 63. С. 145–155. doi: <https://doi.org/10.26565/2524-2547-2022-63-14>.